

cdvr.org.ua

9.

ЛІТОПИС

УПА

1949

2

ЛІТОПИС УПА

2

ВИДАННЯ В. О. 75 У Г

1949

ВІД РЕДАКЦІЇ

Відмічаючи У-ті Роквини Української Повстанчої Армії, ми видали окрему Одноднівку - "Літопис УПА". Одноднівка була прийнята тепло і підпільними кадрами, і населенням. Незважаючи на ряд своїх недомогань літературного порядку, вона від дня свого виходу в світ досьогодні не втратила нічого на своєму попиті. "Літопис УПА" всюди поширюється сьогодні з великим успіхом. Правда, велика ідея, сила безмежної посвяти і героїзму, що б'ють з кожного рядка "Літопису УПА", роблять його таким притягаючим.

Зважаючи на це все, як також ідучи назустріч пропозиціям багатьох друзів продовжувати видавання "Літопису УПА", ми випускаємо оце 2-ий номер "Літопису УПА".

Ще сьогодні заскоро на справжній і повний "Літопис УПА". Ще його сторінки продовжують писатися зброєю і кров'ю. Але ми розуміємо історичну вартість воєного записаного сьогодні безпосередніми учасниками боротьби для майбутньої великої "Історії УПА". Хай, отже, і наш "Літопис УПА" буде вкладом в це велике діло.

Видавати "Літопис УПА" спонукує нас також переконання в його великому

значенні для виховання нашої молоді і для пробуджування до національно-визвольної боротьби тих, які ще сьогодні стоять осторонь неї.

До Вас, Друзі, учасники визвольної боротьби, звертаємося з закликом надсилати до Редакції свої спомини з боротьби відділів УПА і бойових груп ОУН, свої дневники, описи боїв, оповідання, вірші, повстанські пісні, нові народні пісні про визвольну боротьбу. Хай на сторінках "Літопису УПА" знайдуть якнайповніше відбиття наші Великі Дні.

---oUo---

ВІДЗНАЧЕННЯ

За видатні бойові заслуги і заслуги в підпільній праці Постановами Української Головної Визвольної Ради та наказами Командування УПА нагороджені такі вояки УПА і цивільні особи - учасники національно-визвольної боротьби з терену В. О. "Буги".

ЗОЛОТИМ ХРЕСТОМ

Бойової Заслуги I-ої класи

1. д. А.

СРІБНИМ ХРЕСТОМ

Бойової Заслуги II-ої класи

1. д. Юрко /орг/

БРОНЗОВИМ ХРЕСТОМ

ЗАСЛУГИ

1. ст. бул. ОСИП /ОБ/

2. бул. КОВАЛЕНКО /ОБ/

БРОНЗОВИМ ХРЕСТОМ

Бойової Заслуги

1. ст. віст. РОМАН /орг/

2. ст. віст. БУЙТУР -"-

3. віст. КАРМЕЛЮК -"-

4. ст. віст. БІЛИЙ /СБ/

5.	ст. віст.	БУРИЙ	/орг/
6.	ст. віст.	МАТВІЙ	-7-
7.	бул.	ПІДКОВА	-7-
8.	ст. віст.	ЖУК	-7-
9.	бул.	МІК	/СБ/
10.	ст. віст.	ДОН	/орг/
11.	хор.	КОЗАК	-7-
12.	бул.	БИСТРИЙ	/ОБ/
13.	бул.	ТАРАПОН	/ОБ/
14.	ст. віст.	ЛІСОВИК	/СБ/
15.	хор. СБ	ГАРМАШ	-7-
16.		ГРОЗА	/СБ/
17.	ст. віст.	КОГУТ	/СБ/

П О Х В А Л О Ю

1.	бул.	КРУК	/орг/
2.	ст. віст.	ЗИВИЙ	-7-
3.	ст. віст.	ОЛЕСЬ	-7-
4.	ст. віст.	ОРЛИК	-7-
5.	ст. віст.	ЛЕВАДНИЙ	-7-
6.	ст. віст.	ГУК	-7-
7.	бул.	БОСИЙ	-7-
8.	бул.	ШУМ	-7-
9.	бул.	ГОРА	-7-
10.	ст. віст.	ВЕЛИКИЙ	/СБ/
11.	ст. віст.	ВАСИЛЬКО	/СБ/
12.	ст. віст.	КОРЕНЬ	/орг/
13.	ст. віст.	ЯРИЙ	-7-
14.	ст. віст.	ВОРОН	-7-
15.	ст. віст.	ЛИСКО	-7-
16.	бул.	ВЕРБА	-7-
17.	бул.	БОДЬО	-7-
18.	бул.	ЧАЙКА	-7-
19.	ст. віст.	БИСТРИЙ	-7-
20.	ст. віст.	БУЙНИЙ	/СБ/
21.	бул.	СКОРИЙ	/СБ/

22.	ст. віст.	БАША	/ОЕВ/
23.	бул.	КУЧЕР	-7-
24.	бул.	СИЗИЙ	-7-
25.	бул.	ОРЛЕНКО	-7-
26.	ст. бул.	МОЛОТ	-7-
27.	бул.	ВИХОР	-7-
28.	ст. бул.	ГРАБ	-7-
29.	віст.	ВЕРХОВИЙ	/орг/
30.	ст. віст.	РІЙ	/куш/
31.	ст. віст.	РОМКО	-7-
32.	ст. віст.	ВЛОДКО	/проп./
33.		УЛЯНА	-7-
34.	бул.	ПЕТРО	/СБ/

В И Р І З Н Е Н Н Я М

1.	віст.	СЛАВКО	/орг/
2.	ст. віст.	ЯСЕНЬ	-7-
3.	ст. віст.	СЯНЬКО	-7-
4.	ст. віст.	ЧУЖАК	-7-
5.	ст. віст.	СКАЛА	/СБ/
6.	ст. віст.	СВІТОВИЙ	/СБ/
7.	бул.	СОРОКА	/СБ/
8.	бул.	УЛАС	/СБ/
9.	ст. віст.	КАРИЙ	/ОЕВ/
10.	бул.	ПАНТАРКА	-7-
11.	віст.	ЯВІР	/орг/
12.	ст. віст.	ГРІЗНИЙ	-7-
13.	віст.	ГАЙ	-7-
14.	ст. віст.	ОРЛИК	/проп./

П. ВОЛОШ-ВАСИЛЕНКО

СЕРЦЕ ПАМ'ЯТТЮ ТЕПЛЕ...

/К-ру З-ку/

Серце пам'яттю тепле, немов тільки
вчора
Ми зустрілися вперше в бурхливім жит-
ті...
Тоді ранок кружляв, мов підстрілений
ворон,
Молитовно летіли сніжини святі.

Ранком, в хаті чийсь поруйнованій
здавна,
Ти в задумі, спокійний, лшвстиску руки
Я відчув увесь трепет снаги й привання
До просторів й вершин сонце'сяйних
стрімких.

На підлозі вогонь, гіркий чад зносивсь
диму,
Твої зори, питання, поризи й захват,
Кілька день - не були ми ніколичужими,
Хоч зі степів я полтавських, а ти з-за
Карпат!

Дні шуміли над нами, мов ліс у негоду
І бої, і терпіння, і сніг на снігах,
В завірюху далекі уперті походи, -
Тільки мрія про волю зоріла в очах.

Вже весна одцвіла... Одрожевіло літо,
Осінь вийшла і вмерла... І знову зима.
Ми йдемо! Нас ніяким вітрам не спинити,
Бо в устах полум'яне і святее - Вона.

Так, вона - Батьківщина закута в кайдани,
Що в затаєній пристрасті дня того жде,
З який вся невблаганно для суду повстане
І навіки катів до могил покладе.

Чи ж спинитись тепер нам в засніженім полі,
Чи ж не величчю дишуть ці наші шляхи?
Ясна ціль, одна ласка лукавої долі,
Одне рвіння високе думок і крови!

Наша дружба палка, ми в одних хуртовинах!
Хай з степів я полтавських, а ти з-за Карпат,
Та одна в нас велика свята Батьківщина,
Наші душі одною любов'ю горять!

3-т

„ СОВЕРШЕННО СЕКРЕТНО ”

Вздовж срібнолентого тихого Бугу,
де лиш хіба чайка об воду черкає крилом,
чорніє масив великих Кам'янець-

ких лісів; перепоясаний залізничними та шосейними дорогами.

Недалеко головної залізничної лінії - Радехів - Кам'янка Бузька - серед царини дрімучого ліса, мовчазної лютневої ночі горить ватра. Мерехтливе полум'я ватри часами сягає вершин дерев - осяє всі гіллячки кришлатого ясеня, то знова притихає і тільки розжарені поліна червоніють в пітьмі. Звичайно - повстанський табір.

Довкола ватри на розстеленій соломі лежать повстанці. Більш втомлені присунувшись ближче вогню, смачно сплять; по важкій праці належить ся солодкий відпочинок. Відпорнішим на сон годі заснути не поділившись героїчними подвигами минулих днів... Оповідають...: в с. Язениця висадили в повітря поїзд-експрес з чекістським штабом, біля станції Сілець-Беньків висадили дві вузькогаторові залізнодорожні машини, які були на послугах МВД - під час боїв і облав доставляли підмогу, амуніцію та відвозили ранених; на ріці Буг в с. Руда Сілецька - два сімдесяти-тоннові мости, в наслідок чого не мав куди вернутися оберкат з КП/б/У Грушецький, який їздив в м. Радехів "балотуватися" в депутати; як пустили на райцентр три 100-кілограмові летючі торпеди... Гідно заманіфестував український народ проти насильницьких сталінських виборів...

Від ватри доноситься гучний регіт

- це вже оповідають про "повстанську смикавку": в с. Незнанів начальникові гарнізону підослали ворожку, а вона настрашила картками, що його днями "жде велика небезпека, а може й смерть". А коли це вдалося, - оповідають в дальшому - трьох нас зайшли під сам гарнізон, "зорганізували" двох господарів зі звичайнісінькими баняками від самогонки. Поставили їх на санки та давай демонструвати через цілу вулицю. Для більшого постраху кинули ми дві гранати та зайшли до кількох місцевих сексотів і питали їх за начальником гарнізону. На другий день стрілою облетіла вістка, що крізь село проходила сотня УПА, яка мала зі собою гармати та полеву кухню. Як про це довідалися "герої" гарнізону, заперестали ходити на засідки, поукріплювалися і сиділи тихо. А ми тоді в село, бо треба було розкинути листівки - хай знає народ і ворог, як то ті "найдемократичніші" вибори виглядають в "червоному царстві сатани" - та хто ми і за що боремося...

Білим днем повилазили "щурі" зі своїх сховків, лазили по селі та здирали нові листівки: шаліли мов навіжені...

За оповіданням не зчулися як настав легкоморозний, оповитий імлюю ранок. Деревна вбиралася в шати інюю, день 7. II. 1946 р. заповідався гарний...

Біля 12-ої год. вернулася вислана стежа і зголосила, що в напрямку при-

сілка, від сторони села Незнанова йде шістьох большевиків, які напевно будуть проходити поблизькою лісовою дорогою. Це саме твердив наш найменший розвідчик, який щойно прибіг до табору.

В притишеному повстанському житті зарілося як у вулику. Збудилося молоде життя - всі бадьористо стали на ноги... Загорілися повстанські очі... Дзвонив брязкіт зброї і кожний глядів, який впаде наказ...

Помимо недоспаних ночей, щоденного перевтомлення противиборчими акціями, годі було здержати повстанче завзяття - воно вимагало кари ворогам! Із цілої групи вибрано кільканадцять, між цими дд. Богдан, Громовий, Зимовий і інші відважні, випробувані в боях повстанці. Решта в разі потреби мала наспіти з допомогою.

Коротке оголошення відходу і ще раз наказ: стріляти по ногах, привезти "язика", хоч би раненого. "Так є!" - їм не треба два рази говорити - свідомі, яку цінність для їхньої ділянки праці приносить здобутий "язик".

Майже бігом віддаляювалися, а за кілька хвилин в лісі по одному боці дороги вже зайняті бойові становища... Усе готову до бою - а готовою зброєю до стрілу ждуть ворога... Хвилини ставали годинами.

Нарешті в годині 1.20 йдуть стрілецьким рядом в п'ятьметровій один

від другого віддалі прямо на нашу за-
ставу... Серце сильніше ритмує і пе-
решкаджає слухові, а він враз зі зо-
ром чи не найголовнішу роллю відіграє?
Ждуть наказу... Було сказано, щоб во-
рога пустити в середину, а щайно ті
з-заду мали відкрити вогонь... Кожний
якнайбільше приліг до замерзлої, сні-
гом притрушеної землі. Зір сярямований
на ворога... Ішли, не сподівалися не-
безпеки... Раптом завваживши щось, роз-
скачались і зайняли становища в при-
дорожніх ровах. За ними посипався гу-
стий автоматний і кулеметний вогонь,
та він їм нічого не пошкодив. Розпе-
чався бій... Стріли перервано, в рух
пішли повстанські гранати... За кож-
ною впавшою гранатою становища чекіс-
тів ставали грізніші - почали виска-
кувати на дорогу. Тоді понеслось грім-
ке: "Здавайтесь! Руки ввєрх!". Один з
чекістів кинув зброю та почав лемен-
тити до другого: "Полковник здавай-
мось...", та названий полковник з піс-
толем в руках бігав по дорозі - за
слабодух був, щоб пустити собі кулю
"в лоб". В допомогу прийшла повстан-
ська граната, розривавчи йому черево.
Цьому другому допоміг очайдушний бо-
йовик Зиківий - стягнув за ноги в рів
радіючи, що наказ виконаний. П'ягбох
сталінських бандитів купались у влас-
ній крові...

Ліс, що недавно шумів-клекотів, рап-
том замовк, наче б приглядався радіс-

ним повстанським обличчям. Сонце, яке піднялося високо, освічувало побоевище, топило рештки снігу, промінням гладило обличчя переможців.

Сходилися з трофеями... Сталінський вихованець з наїженим волоссям, з потрісканими від гарячки устами, обкурений порохом, маленькими очима перестрашено глядів на нас. На питання, хто ще був з ним, переступаючи з ноги на ногу, відповідав: "Е-м-гебе..." Через надмірне його перестрашення годі було щось путнього з ним домоворитись...

Бойовим порядком, веселою ходою йшли на означене місце переможці великого для них дня. Несли зі собою шість автоматів/п'ять ППС і один ППШ, три пістолі ТТ та повні сумки для них ще невідомих документів поліцейного характеру, заплативши за це трохи набоїв і дев'ять гранат. Спішили... Хотілося якнайшвидше дістатися в глибокі ліси, щоб даліше почувати себе як господар в своїй хаті. Ноги самі бігли - їх гнала невідома сила здобутих сумок... Думки - всупереч повстанської залізної волі і логіки - не давали спокою. В таких випадках жадобу цікавості годі описати. Її може тільки знати повстанець-розвідник...

Гук моторів машин та стріли говорили чутному повстанському вухові, що закостенілим "товаришам" на побоевище наспіла допомога... Та повстанців пригорнула темінь великого ліса.

Довідалися з документів, що вбито: старшого лейтенанта Маркова, старшого оперуповноваженого при Радехівському МГБ майора Волосьонкова, заступника начальника "У-го отдела" 111-го отряда погранвійськ МВД підполковника Крижанівського Николая – начальний секретар МВД СРСР, і інших. Радостям не було кінця... А один з повстанців не втерпів: натягнув трофейну рубашу з підполковницькими пагонами та почав наслідувати підполковника, як то він витупцьовував по дорозі – думав, що він у московському барі: не хотів зда-ти собі справи, що він на повотансько-му "весіллі".

Ще кілька днів тому ходив цей стэ-лінський виродок вулицями Москви, за-тирав дуки з радості і мріяв: "Не од-ному я в Западній "бандитові" скручу голову... Узброю хитрістю і садизмом районне начальство... На це ж я кур-сант школи Дзержинського – старий че-кіст! Пам'ятають мене каземати ГПУ... В 1942 р. начальник штабу Істребитель-них батальйонів; у 1943 р. начальник "тиля ф..."; в 1945 р. начальний сек-ретар МВД СРСР, а цього року підкріп-лено мною ОББ; нагороджений орденом "Щит чекіста", а я не мав би дати со-бі ради із тою жмінкою "бандерів"?... Понаставляю на них сіти сексотів, а вони самі на них половляться "как му-хи"... А я одержу ще один "Щит...". Як інші, так і ти грубо помилився.

висидала тебе "красна Москва" "совершенно секретно" з "совершенно секретним завданням"... "майору государственной безопасности начальнику Радеховского райотделу МГБ тов. Просверову удилишь помощи в борьбе с бандитизмом..." Але скоро по прибутті ти на власній шкурі переконався, що в українських повстанців не існує "совершенно секретно" - все знають...

Оглядаючи твоє пошарпане тіло, берії, круглови мали змогу ще раз переконатися, як месники з ОУН-УПА вміють зустрічати тих, хто наслідився простягти руку по волю українського народу!...

На від привезених в райцентр пошматованих гранатами чекістів, начальство скаженіло - слало в наш бік прокльони - брехали червоні гади - дали вили в оторону вбитих: "...Марков, Марков... ты приехал..., а где твоя сумка?... Убили, убили тебя..." Не обійшлося і тут без матюка.

Так еміє жаліти МГБ своїх працівників...

Раділо населення, що нестало кількох сталінських верховодів... Раділа Україна...

Окрилені легендами, вкриті славою, зогріті вдячністю народу, ідуть повстанці на зустріч новому - до об'єднаної

- 15 -

ної Перемоги за Українську
Самостійну Соборну Державу!

---000---

3-на

ЖАЛІВКА

Лиш чула знадвору шаління зими,
- рвучке виття вітру, скрипт-ломіт дерев,
Байдуже чи днина, чи темрява ночі,
Чи дійсніють, а може видіння марев.

Вона сама, - та Іх багато...
Бо не всім судилася доля одна -
Стати на сторожі з крісом на рамені
У повстанських рейдах втирати піт з чо-
ла.

Вона? - Лиш чує, як зима шаліє,
І вдаряючі пальці в холодний метал.
Стають такі ж; є сила, що залізо топить,
У неї - безмежний любови чар.

Скоріш! Точніш! Так-так, так-такі
Вилітає з глибини під такт
Мість і ненависть, любови чар,
Черкають пальці об метал.

Скоріш! Точніш! Тік-так, тік-такі
Де була? - щоб не спитав шлях...
- Що ж говори! Зброєю грай! -
- Черкають пальці об метал.

---000---

Б. Е. С. К. И. Д.

17 ПРОТИ ЗОО

Майже ще на самій границі Галичини і Волині, розтягшись вздовж синьолен-того, окутаного шуварами Стиру, лежить село Грималівка, Бродівського району. Праворуч нього дрімає, витягшись вузькою кількакілометровою смугою сосновий ліс, оточений зі всіх боків хуторами та поодинокими хатами. Зритий окопами, ще австрійського та російського походження, він має вигляд якогось більшого натурального парку, якого ще дотепер не торкалась своєю лопатою та ножицями господарська людська рука. Зі всіх боків його розтягаються поля та левади, лише північна частина, відділена півкілометровим прорізом, сусідує з волинськими лісами, величиною не більшими нього.

Тут то 26. IX. 1945 р. по наскоці на станицю "стрибків" в с. Лошневі заквартирував куш Гонти в складі сімнадцятиох стрільців, озброєних в один кулемет, кілька автоматів та криси.

Ніч пройшла спокійно. Заповідався гарний осінний соняшний день. Але над раном зірвався легкий вітрець, який навів багато товстих бірих хмар. Ранок зустрів усіх своєю похмурістю.

Чомусь тяжко було підноситись стрільцям з лежанок. Чи це вже сама

природа своєю похмурістю впливала так на них, чи відчуття близької небезпеки, однак майже кожний з них збудився, як говорили пізніше, з якимсь тягарем на душі.

Обмившись та почистивши зброю, всі стали до молитви. Була вже 10-та год. ранку. Повітрям продзвенів дзвінкий голос стрільця, що позові виголошував слова молитви українського революціонера: "Україно, Свята Мати Героїв..." Всі замерли на струнко. Навколо царила глуха тиша, та час до часу закаламучувана пошумом вітру. Здавалось, що вся природа, заслухавшись в слова молитви, замерла на струнко і очікує її закінчення.

...В тім тишу переривають три крисові постріли, випущені десь досить близько. Молитву однак дзвінкий тенор виголошує далше, а по її закінченні в напрямку стрілів відходить розвідка з двох людей.

Не минуло 10 хвилин, як посипались свіжі постріли, тим разом автоматні. То стріляли розвідчики, стрінувшись з ворогом, а їхні рагітливі довгі серії, що віддалялись чим раз більше направо вказували, що ворог в лісі, і то в більшій силі та переслідує стрічну нашу розвідку. Заряджено гостре поготівля. Всі нетерпляче очікували на поворот розвідчиків. Вони однак не верталися.

Почувся тріскіт ломаних гілляк. До

кущового Гонти підбігає. стійковий та зголошує, що у віддалі 150 метрів завважив большевицьку розстрільну, що посувається поволі й обережно до місця постою.

- Значить, - промовив Гонта, - якась підлота мусіла заслідити.

- Відступ в сторону волинських лісів!

- Може вже і ліс обложений, тоді лишається нам самотньо прорив.

- Розстрільна! - впала команда і 15 розбившись на невеликому відтинку, з готовою до стрілу зброєю тихенько відступали на північ, зміряючи до місця, де ліс, відтятий 500-метровою чистою смугою, подавав руку своєму волинському братові. Тут зустрів їх сильний кулеметний вогонь ворога і відкинув назад до ліса. Це була ворожа застава.

Продертись не було можливости. Гонта зарядив відворот на середлісся в густу молоду соснину, перерізану довгими австрійськими чи російськими окопами.

Скрадаючись обережно, стрільці добились до назначеного місця. Ворога тут ще не було.

Гамір та большевицька брудна лайка, що розносились по лісі, зближались чим раз-то ближче.

Зайняли оборонну позицію. Всі в ожиданні завмерли на місцях, тісно прилипнувши до мохом порослого бурта

окопів.

І тут, цей звичайний син села - Гонга підносить на весь рист і, в свідомості своєї ролі серед йому підпорядкованих, говорить: "Нам може і сьогодні прийдеться розпрощатись з життям, друзі, раз на все. Але, якщо вже для нас така Божа воля, так згиньмо так, як колись наші предки гинули - зі славою. Хай наша честь послужить прикладом іншим! Наша кров буде помщена. І якщо нам справді оудилося сьогодні згинути, так, друзі, створимо ще маленькі Крути! Хай живе Самостійна Україна! Хай живе Провідник ОУН - Степан Бандера!"

- Хай живе! - повторили глухо, за-тискаючи зуби.

Гамір і тріскотня наближались...

То тут, то там падали поодинокі крисові постріли, чи серії з автомата, випущені на сполох. Появились большевицькі розвідчики, які обстріляли соснину. За ними посувалася густою лавою большевицька розстрільна, що марширувала просто на соснину.

- Пустити на 20 метрів, а потім... вогонь! - закомандував Гонга.

- Стріляти цільно, не марнувати набоїв!

Большевики, зігнувшись вдвоє, розглядаючись на всі боки, вступили в гущак і повільно, мов кіт закрадаючись, підходили до окопів.

50 метрів... 40... 30... 20... Раптом оклик... - вогонь!... і рівночасно на

ворога посипались густі цільні стріли. Не сподіваючись тут противника і спеніковані стрілами, большевики втікають настрімголов і залягши на віддалі 200 метрів, обстрілюють соснину з кулеметів /5 "Дегтярів", 1 МГ/. На стріли стягнулись большевики з цілого ліса. Їх було дві сотні.

Упорядкувавшись рушили півколом, зі страшним криком "ура" та "бандьоза, здайся" на окопи. У вступі до окопів їх привітав сильний повстанський вогонь, як і вперше. Бій триває пів години. Залишаючи 4-ох вбитих і 8-ох раних, большевики відступають на вихідні позиції. Там чути лайку і прокльони їхніх командирів, що накидуються на них за втечу з поля бою.

- "Й... вашу матю, їх 20, а вас тільки ти ви удераєте, сукині сьони!" - чути їхні крики. "давай вперіод!"... Але вперед ніхто не спішився наступати.

У наших вселилась бадьорість. Стрільці сміються і глузують собі з ворога та його геройства. По нашій стороні за час двох наступів - лише 1 вбитий.

Передиска тривала одну годину.

В той час большевики підтягнули ще два "максими" і приїхало 80 кіннотчиків з Берестечка - бувші ковпаківці, з двома гранатометами та почали обстріл соснини. Обстріл тривав приблизно півгодини. З нашої сторони не впав

ні один стріл. Все як би завмерло.

Тоді большевики кидаються до нової атаки, боками вдираються в окопи, з яких їх стрільці по короткому рукопашному бою вибивають. Тут падають майор МГБ і перший секретар райпарткому Бродівського району. Вони, вдершись в окопи на 5 метрів від крайнього стрільця, взивали грубими басками до здачі, аж поки не затулено їм рота раз на все. Відступивши і тим разом, большевики окопались на віддалі 70-100 м.

До окопів підповз пузатий енкаведист та почав горлати: "Бандьора, бандьора, давай лутше на переговори!"

З окопів почулось кілька голосів. "Чого горлаеш, шміраку, з вами переговорювати ми і не думаємо, для вас у нас найкращі переговори - куля!"

- Хлопци, хлопци - продовжував цей, - за што ви воюете, чево хатіте, чево іщите здесь в лесу, за чем убіваєте людей. Самостоятельной етім не завоюете. Вам нада вихадіть з лесов і работать з усілієм для своево українского народа - ето самий правильный путь вашей жізні. Я уверен, што маладая жізнь ваша вам дорога. Здайтесь, еслі не зделаете етого, перебойом всех! Подумай бандьора - у тебя ещо время! - замоєк. По дереві, за яким лежав большевицький агітатор, посипались стріли та полетіли відламки гілляк.

Стрільянина почалась наново. Відізвались гзнатомети, затріщали кулемети

і автомати — «боссяки» під лайку своїх командирів кинулись вперед та залягли на 30 метрів від окопів. Кожний з них вийняв з-за пояса німецькі «штідліски», які їм дали в районі, коли відправляли в ліс, відкручував лише закручку і, не зриваючи шнура, — кидав їх з окопів. Гранати не вибухали. Большевики бентежились. Їх підносили стрільці, зривали шнури і відкидали попереднім власникам, в наслідок чого ряди їхні проріджувалися.

Енкаведівські бандити знову муіли відступати. До окопів підповз ще раз якийсь, як стрільці говорили, шмірак і почав кричати, тим разом по-українськи:

— Бандера, бандера! Не стріляйте! Хлопці, не стріляйте, давай поговоримо на розум! — Цікавість перемогла і навколо зацарила мертва тишина. Слухали наші, прислухувались своїй провакації і большевики.

— За що ти воєш, бандера? — почав цей. За що ти внегоду і холод блукаєш мов воєк по лісах? Ім'я чого ти, зріхись вигод і спокійного життя, залишивши на поталу долі своїх найближчих примираєш в оцих кущах з голоду?

— Поглянь на оцей світ. Чи бачиш, який він хороший? Як гарно сонечко світить, яка веселість довкола, а ти за годину чи за дві мав би це все втратити поцілений кулею, попрощатись з усім цим раз на все. А в тебе ж є

це і батько, мати, жінка, діти, ді-
чина. Чи твоє серце вже так закам'яні-
ло, що і їх тобі не жалко? Ти ще моло-
дий, перед тобою життя - подумай!

- Здайсь, бандера, тобі не буде ні-
чого, не впаде з голови ні волосинка!

- Но ціла голова! - крикнув хтось
з окопів.

- Хлопці, стрівайте, я не скінчив!
Хочете ви самостійної України, я знаю,
а подумайте добре і застановіться, чи
немає в нас сьогодні такої? Тоді за
що ви воюєте? Подумайте, я жду на від-
повідь!

- Маниш нас світом, юдо, і його
виглядом - відповів друг Сурмач. Світ
гарний, ми самі це бачимо, але що ж з
того, коли ви затруєте на ньому жит-
тя, коли хмарою заступаєте перед на-
родом сонце, якого красою ви стара-
лись перед хвилиною нас заманити, ко-
ли напосаєте народне серце жалем,
відчаєм та безжалісно кидаєте народ
на дно найгіршої нужди.

- А скажи служако, скільки ви по-
вбивали невинних людей, скільки кату-
єте по тюрмах, скільки коротає свій
вік у вічному ожиданні смерті по лаге-
рах - Воркутах, Колимах, Сибірах, Ка-
захстанах?

- Скільки в 1933 р. згинуло в нас-
лідок викликаного вами голоду у схід-
них областях України, а скільки вже
сьогодні ви ограбили зі збіжжя, майна
нашого народу, скільки спалили сіл?

Мовчиш, катюго!

- Нас зродили сльози нашого народу, його невинна, вами пролита кров, його муки, страждання і насильства, вчинені вами і вони кидають нас на криваві бої один проти десяткох. Зрадити Україні, своєму народові, ми не зрадімо, бо ми не вислужники, а чесні і вірні сини народу, що поклялись скласти зброю лише тоді, коли вас, сталінські вислужники, і вас, московсько-більшевицька голото, на Україні не стане! Для нас і вас катів, місця на Україні немає! Ми - або ви!

- Хлопці!...

- Стривай, я ще не скінчив!

- За що ми боремось ти хотів знати? Ось наша програма! - Тут друг Сурмач дав короткий виклад наших Програмових Постанов.

- То - по закінченню викладу крикнув Гонта - від нас для нашого народу, а для вас ось що, - і довгою чергою з автомата потягнув по сосні, за якою лежав більшевик.

Стрілянина почалась наново.

В час тих переговорів більшевицькі снайпери підсузались до більш вигідних їм місць, або, користаючи зі загального заінтересування обопільними оловними перепалками, вдирались на дерева. Більшевики рушили знову до атаки, але і цим разом мусіли відступити.

Було вже пополудні. З Бродів при-

Ішло ще 30 большевиків з кулеметами. Тепер всі відпочивали, а діяли лише снайпери. В окопах лежало вже 3 поцілених стрільців.

Гонта дав наказ замаїтиць гіллям та дивитись пильно за місцями, звідки стріляють.

До кількох хвилин сильними чергами з кулемета збито з дерев двох снайперів. Інші перестали стріляти. Кулеметчик Ярій радів.

По півгодинній передишці почались нові наступи: сильні, нагальні і часті. Всіх наступів за цілий день було вісім, всі були нашими відбиті.

Вже по восьмому наступові почав засновувати землю сумерк. Гонта дав наказ забрати від вбитих зброю і тишенько відступати з окопів на соснінку.

Коли почався дев'ятий наступ, куш був вже від окопів подальше.

Большевики з сильним криком "ура!" та густою стріляниною увійшли в окопи, але тут не було вже нікого. Скаженіючи, вони обдерли трупів, попрскольвали багнетами і почали перешукувати соснінку.

Землю прикрила ніч. Гонта заліг на профілежному кінці ліса. В тім, дався чути гуркіт машин, який все і все віддалявся.

- Значить, від'їхали - сказав Гонта.

- Назад до окопів! - окомандував.

Тихенько підкрались. Наперед двох, а потім всі інші. Тут застали попроколюваних, збещених і нагих трупів п'яťох друзів.

Брязкіт лопат, і українська земля прийняла тіла п'яťох своїх Синів-Героїв. "Ви жертвою в бою..." - пронеслось по соснині і полетіло ген-ген далеко...

Большевиків впало в цьому бою понад двадцять, в тому числі один майор, один капітан, один лейтенант та секретар райпарткому.

ПРИВІТ

/Вірш надісланий із заслання./

Привіт героям полум'яним,
Привіт братерський з чужини!
Могутнім вибухом – вульканом,
Вперед України сини!

Ламай граніт, крицею грати,
України в рабство не дамо:
Вже дзвонить дзвін, пора вставати,
Пора трощить тяжке ярмо.

Хай знов ревуть страшні гармати,
Щоб не сховалися кати ніде;
Це йдуть нові часи – розплати,
Душіть собак НКВД.

Душіть, щоб більше вже ніколи
Не повернулися назад;
Хай пропадуть нові тирани
І їх гидкий кривавий лад.

Нехай живе свята свобода!
Геть подлі видумки гнилі!
Хай буде кожний із народів
Господар на своїй землі!

3-на

Скотилася зірка ще одна і вітер замовк...

Вже сонну чорнооку ніч світанок молодий присипляв. Рожевими устами гасив зорі одну по одній. Десь півень заповів ночі край, гаснула спрощення собака. Легкою сивиною упоєне село Монастирок - спало ще. Дві військові постаті виринули з мряки, все ближче і ближче низьких з живорошту тинів... Відгук сови зловіщий десь з-над димарів понесли дєбри, заскиглиз вітер вербю, а там десь зірка скотилась...

... А коли вже ранок манив життя сонця проміннями золотими, один малий промінчик крізь щілинку даху на стрих полав. Там спали втомлені повстанці, а біля - дві фінки, гранати і пістолі до боку лестились. Та картками книжки вітер забавлявся.

Пройшла хвилина, друга, і ще, і ще, а як сонце просто у вікно дивилось, зазвонили шиби у вікнах дрожачих хат, пурхнуло стадо пташине десь і сонце хмарою пилу закрутилось, що з-над до-ріг грубими верствами знімався. Наче буря, западе лихо над селом. Дрижала земля, вило бісами у повітрі, гуділо.

втікала худоба з пасовища та блеяли в лісі розгублені ягнята, а до села шосами з районів Рави-Руської, Немирова і Магерова сунулись зміями чорними танкетки та автомашини з енкаведистами, енкагебистами та іншими людоловами – около дві сотні їх.

Зороже шумів ліс, ламали руки налякані селяни, а вітер відносив густі зітханьня "Боже, хорони їх" десь за хмари і даліше. В декого почуття витиснуло неслухняну з очей.

Нараз утихло все. Ах!... та тиша, та тиша, та тиша... – замикала віддих, дусила. Навіть малий промінчик не мав доступу там, де перед хвилиною вітер картками грався, де солодкий сон перевтомлених повстанців п'янив. Туди скеровані танкетки та юрба припорощених людсловів. Нараз прошило:

– Гей бандіти, здайтесь!

І сховалось. А потім вже відважніше:

– Виходь, Ванька! Ти ж братец наш.

Ворухнулось в стайні, а опісля:

– Не смійте звать братом!!

І підтвердив гранотою, що аж святю здригнуло... і ще... і ще... І... Посипалось градом з усіх сторін. Стайня муром кпила лиш..., як сталінці з великої віддалі заскакували. Відстрілювались повстанці з фінок, бо гранати вже там. Жарив і жарив Зірка, та за надто вихилився, щоб не хибити, з чого й скористали "братцы". Скотивсь... мов підкошений, руками за груди лавлячись.

- Не смійте братом звать...

Хотів сягнути по пістолю, та руки відмовили.

Вже Вітрові набоїв бракло, скрадався, щоб взяти у Зірки - та зорієнтувались Бігли. Вже близько... Смерть заскреготала зубами..., бо "живим його!" - гоготали. Та перебіло "Слава" - грімке - постанське і понеслось з відгуком вистрілу ген селом... і:

- От бандіт убілся... - за ним.

Зірка ще дише - в'ється з болю. Дають води, хочуть рятувати. Та не приймає нічого, не дається. Хоче вмерти, чести не сплямивши. Беруть на допити - півмертвого вже, бо знають, що знає.

- Ти був вчора з командиром і хто ще? Де він квартирує?

- Не знаю!

І далше:

- Хто був у Кам'янці, як колгосп палили? - телефони в сільрадах забрали? - робили засідки на нас? Ну!

- Не скажу!! - а сам так! Шкода лише, що більше не буду.

Скреготали зубами, грозили, катували... то знов:

- Ванька, скажі где ані! Ти наш братец, ти не з Западной! Ти був колись такий як ми! Скажі где ані?

- Не скажу! Я таким як ви був! Бо не знав де правда. Жив осліплений сталінською брехнею і був рабом її, як і ви досі ще, засліплені блеском орденів кривавих. Змерзів я підлим життям

і пішов де бачив правду, де чув правий для нас шлях. І ви напевно прозрієте колись, але тоді вже пізно для вас буде! — прискорив віддих... Меркло в очах, меркло... меркло... Довкола нього зі шаленою швидкістю закружляла земля разом з хатами, тинами, деревами та людьми... Він хапався її руками — наче жалів відірватися від неї в розмаху такому. Він говорив зі селянами спішно так, наче при відході прощавсь... Вимовляв незрозумілі імена. Нараз випроставсь. Широко глянув — немов пригадуючи щось, немов вперше, немов востаннє вже...

— Ізвініть, рідні..., що на путі випала зброя з рук... на путі. Та ви продовжіть її! Довершіть Діда! Щастя... я духом з вами... Слава Україні-і — послідні похвилювали ген, ген через степи Дніпром у Київ рідний. А там у рідне село вже, — де мати жде сина дні і ночі. Де обіцяв собі з друзями із Заходу піти. А там так багато зробити ще... На шляху згинув чесно, син степів — та путь його продовжать друзі-павстанці, та путь його продовжатиме молодь вихована ним, та путь його продовжатимуть побратими зі степів — всі ми продовжуватимемо його шлях, що веде до волі, до життя...

... Заторкала жалібно підвода, що везла дороги тіла — Зірки і Вітра — до району Магерів. Там зроблять ще знимку і спрятають, щоб світ не знав...

які короткозорі!

З тріумфом верталася зграя, на згадку про гроші, медалі...

Село опустіло, наче після пошесті. Лиш вітер гонив як навіжений... І довго так. Аж вечір збудив. Бо ж корови ричали недоені, і мекали вівці, ще в лісі.

Хто згинув - вже всі знали. Оба так всім близькі... І цей висок син десь аж з-за лісів далеких і рік великих таких, і аж далі аж коло моря було його село, і мати стара, про яку часто говорив, що любила його і він видно... Чи дізнається? - бідькали старенькі і плакали діти. Такий рідний був їм. Він так любив з усіма говорити - порадити, пожартувати, та ж за нас він боровся... З почервонілими очима засилали молитви за душу, що вірною своєї Батьківщині зуміла бути!

З затисненими п'ястуками зникала з хат молодь в темряві -

Бо плач не дав свободи ще нікому,
А хто борець, той здобуває світ!...
- казали їхні серця...

"Ізвініте, рідні, що на путі випала зброя з рук, на путі. Ви продовжіть її! Довершіть діла! Щастя... Я духом з вами..."

Гр.

Наскок на тюрму в Комарні.

Ранок 19 серпня 1944 р. Невиспаній, втомлений я тільки що повернувся з терену на нашу базу, якою була в той час Гаївка, що містилася при краю Мархвина /так називають частину ліса, що розположений недалеко села Татаринів, при присілку цього ж села – Паланики/ і розказував командирові Пугачеві /Огородницький Іван/ про те, що чув в терені. Повстанці милися, чистили чоботи, зброю.

Нараз ми побачили втікаючих людей, що бігли зі села Татарінова в нашому напрямку. Ми від перших довідалися, що до Татарінова приїхала група енкаведистів, які ловлять, арештують і грабують людей. В тій хвилині к-р Пугач закликав кулеметчика з кулеметом і, забравши ще трьох стрільців /всіх їх було п'ять/, подався з ними підводою до Татарінова. Всі, які залишилися, були в поготівлі; всі дивилися в напрямі села і чогось очікували. Нараз в селі загуркотів кулемет – ми пізнали, що це наш. За кілька хвилин прибіг зі села зв'язківець від командира з наказом, щоб прибуло ще кількох стрільців. За кільканадцять хвилин

прийшов наказ, щоб ішли майже всі. Нас було 7-8 з одним кулеметом залишилося біля гаївки. Нашим завданням було пильнувати, щоб большевики не підступили до ліса з боку сіл Грімно або Горожанна Велика та щоб не вдерлися в ліс. Нами командував повітовий провідник ОУН Серце /Пеленський Ярема/. Він вислав на присілок Паланики /від гаївки віддалений около 1/2 км./ двох стрільців, щоб уважали, що діється на полях з боку Грімна і Горожанни Великої.

Тим часом в селі вже зав'язався бій. Чути було густі стріли, які то стихали, то знову зривалися.

Але й нам не довелося сидіти. Скоро нас повідомили, що на полі недалеко присілка/в напрямі Грімна/ є большевики. Ми подалися бігом до присілка. Тут, скриваючись на полі за полукіпками, ми заобсервували на віддалі одного кілометра большевиків, що провадили зловлених людей в напрямі Грімна. Рівночасно побачили ми недалеко нас /ок. 200 метрів/ на полі кількох озброєних людей, що заглядали з-поза полукіпків. Ми сподівалися, що це наші. Пров. Серце вислав до цих людей цивільного хлопця, щоб порозумітися. Однак виявилось, що це були большевики; вони зловили цього хлопця і відійшли до Грімна. Під Грімном вони зупинилися і розсипалися по полі, а незабаром почали наближатися в нашому

напрямі — піхотою, на підводі і деякі на конях. Ми відступили з поля до краю ліса. В розі ліса зайняв становище наш кулеметчик. Заки ми розставилися поміж хатами, більшовики приблизиди на віддаль 100-150 мерів. Почалася стрілянина. Наш кулеметчик випустив з кулемета кілька серій і при перших стрілах поранили його в рам'я. Наш кулемет зтих. Але й цих стрілів було досить, як показалося, для того, щоб більшовики почали панічно втікати. Ми пустилися в погоню. "Старий" Наливайко /як його часто називали/, вилізши на високу грушку, прицілювався з довгого більшовицького кріса. Біжучи полем за більшовиками, я бачив перед собою друга Практичного /брат к-ра Пугача/, який тільки з пістолем і гранатами забіг прямо поміж більшовиків. В хвилині, коли вже в пістолі не мав набоїв, зірвав і кинув гранату. Від гранати впав тяжко поранений один з утікаючих енкаведистів. Практичний добіг до нього, забрав автомата /ППШ/, який надаліше заступав йому пістолем. Більшовики, яких було ок. 40 втекли аж до Грімна. Уже більше не наступали.

Ми всі повернулися до хат, де весело вітали нас люди, що повтікали зі села. В той час прибуло ще більше стрільців, що спішили нам з допомогою. Вони також скінчили в селі. 30 енкаведистів, підпаливши одну хату, втекли.

Пообідавши, одні з повстанців вешталися по подвір'ю, гуторили між собою і з населенням, деякі пішли на сіно відпочивати. Я теж з кількома друзями пішов переспатися.

Проспавши кілька годин на свіжому сіні - пішли ми всі разом в напрямі гаївки. Було вже пополудні. Подорожі на краю ліса ми зустрінули - кількох зловлених енкаведистів, з якими розмовляли повстанці. Ми хвилинку задержалися і пішли далі.

Коло гаївки було гамірно. Прибули ще нові групи повстанців /СКВідділи/. Одні гуртами співали пісень, інші весело розмовляли, розказували про події.

Та це не було ще все, що приніс нам цей успішний день. К-р Пугач обдумував ще плян наскоку на Комарно, щоб розбити тюрму і звільнити арештованих. Надвечором запало остаточне рішення: "Ідемо на Комарно!"

Під час збірки, яку зробив командир з усіма, повідомив він про те, що відбудеться наскок, розподілив усіх на групи /приблизно пої/, призначив командирів для окремих груп і подав короткі бойові вказівки. Всі мали призначені свої завдання. З нами йшов теж провідник Серце.

Наставав погідний тихий сумерк, коли ми довгою колоною по двох вирушили в напрямі Комарна. Ще не було цілком темно, як ми переходили через село

Татаринів; на подвір'ях при дорозі збиралися люди і весело прощальними поглядами супроводжували нас. Ми йшли мовчки; кожний душею радів і думав про гостину у ворожому гнізді.

Минаючи всі села, підійшли ми під райцентр Комарно, де зупинилися. Тут ми одержали розвідку, а рівночасно останні накази і вказівки. До деяких груп прилучилися місцеві зв'язківці. Ми рушили під місто.

Дальше ми йшли по двох, одні за одними. Тихцем ми минули передмістя Лису Гору і перейшли річку /Зерещицю/. За річкою ми були вже майже під нашим містом. Всі старалися якнайтихіше підходити. Кожний із здержаним віддихом приглядався мовчазним мурам Комарна, які за кілька хвилин мали пробудити густі стріли з повстанської зброї.

Понад річку ми посувалися щораз ближче центру міста, щораз-то ближче тюрми, біля якої теж містився будинок МГБ і МВД. Річку від домів міста, що тягнулися вздовж неї, віддалявало ок. 100-200 метрів віддалі. Одна з груп, в якій був кулеметчик друг Бурий /хто проводив групою - не пригадує/ була вже прямо тюрми. Тоді всі задержалися і почали наближатися до будинків. Нараз, в тому напрямі, де був Бурий, посипалися густі кулеметні серії. Почалася густа стрілянина. Бур'янами ми підійшли до будинків. Вогонь був спря-

мований на будинок МГБ. З вікон будинку вистрілили большевики кілька ракет,

час від часу відзивалися теж то густіші, то рідші стріли. За кілька хвилин будинок був вже довкола обложений. Я з кількома стрільцями лежав у рові при дорозі від північного боку. З рова ми постійно обстрілювали будинок. Біля мене був один з найкращих бойовиків відділу - Ручай/Щибіль Михайло/.

Тимчасом з тюрми доходив до нас грізний брязкіт розбиваних тюремних дверей. Там господарював з хлопцями Гонта /Зайшлий Володимир/. В короткому часі поміж нас вже вешталися визволені тюремники, запитували нас, що робити і скривалися в ровах і за мурами. Їх радості не було кінця... Таке несподіване визволення. Повстанці тут, у цьому ворожому кублі, де енкаведівські катюги так безпечно чулися. Тюрма, ця проклята тюрма - розбита. О, якими міцними здавалися її мури, залізні крати, ковані двері! Воля! О, якою далекою зона була ще тому дві години! Ще тому дві години не один з цих в'язнів з острахом думав: "Чи не мене визовуть сьогодні вечером на звірський допит". "Чи не мене завтра повезуть у далеку каторгу". Не визовуть більше, не будуть більше знущатися сталінські головорізи, не повезуть у далекий Сибір... Впивалися ці душогуби Вашою кров'ю, вплилиа зараз раз на все своєю.

Не менше від звільнених в'язнів раділи ми. Наше завдання було виконане. Ми завдали ворогові ще одного удару, ми помстили ще раз кривди і страждання народу, ми вирвали з пащі сталінського звіра 35 братів.

Ми залишили Комарно. Наша колона посувалася серединою міста. Сіля пошти ми зупинилися, командир закомандував збірку. Всі стали в похідній колоні - кожна група окремо. При обчисленні виявилось, що одного стрільця бракує. Ми думали, що він випадково в бою відбився, але пізніше виявилось, що він був убитий. Передмістям маршували ми в похідній колоні. З наших грудей неслося веселе "Гей видно село", а потім ще інші бадьорі маршові пісні. З вікон заглядали люди, інші виходили з хат, вітали нас і благословили щастям на дорогу. Не було між людьми таких, які не раділи б, не плакали б з радості.

Минаючи церкву, ми зустрінули стійкового з крісом, що ходив по вулиці. Ми розбрали його. В розмові виявилось, що він з "робочого батальйону" і ми відпустили його. Дізнавшись також від нього, що батальйон квартирує в читальні, група повстанців/понад рій - в більшості українці зі Східних Земель з крісом Пугачем і з пров. Серце зайшли туди. З ними коротенько поговорили, розказали хто ми такі, за що боремося та кога знищуємо. Повстанці

з-над Дніпряни шукали за знайомими, бо між "робочими" було дуже багато українців зі Східної України.

Коли ми переходили село Грімно, почало світати. З нами йшли деякі з-поміж визволених з тюрми/інші розійшлися в свої сторони ще в Комарні/. Був теж між нами д. Соловій, який потрапив більшовикам в руки, коли ходив до Дністра шукати зброї/по переході фронту/. Він був скатований і знеможений, однак в цей день не відчував того - він радів і допомагав втомленому кулеметчикові нести кулемета. Цього ж таки дня він пристав до групи повстанців.

Як переможців, оборонців і месників вітало нас населення села Татарінова, коли ми перемарширували через село на свою базу - гаївку в Мархвині. Коло гаївки командир зупинив колону і, звертаючись до всіх, кількома словами подякував за гідну поставу під час наскоку. Була радісна святочна хвилинка. Голос командира був вже захриплий; всі з пошаною гляділи і слухали слів втомленого, улюбленого і веселого командира. Могутнім "Героям слава!" відповів відділ на привіт, яким закінчував командир. Остання команда "Розхід" розпоршила всіх на подвір'ї коло гаївки.

У виоліді наскоку на Комарно звіль-

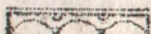
нено 35 арештованих людей з різних сіл району. Вбито теж кільканадцять большевиків, однак про це точно годі сказати, бо большевики конспірували свої втрати. Наскок викликав серед большевиків великий страх і паніку. Зараз зрана по нападі вони розібрали на річці міст, щоб не було доступу до міста з цього боку, а на місті через цілий день не було видно ані одного енкаведиста. Ще більше значення мав насок у морально-політичному відношенні.

Сл. п. к-р Пугач - Огородницький Іван з Комарна, народжений 1919 р. сповняв функцію повітового військового референта ОУН. За час німецької окупації визначився вдалими бойовими акціями. З приходом большевиків поклав великі заслуги як добрий військовик при організуванні терену /головно СКВідділів/. На кожному кроці громив большевиків. Пізніше zorganizував сотню /неповну/ і нею сам командував. Був твердим вояком-революціонером і командиром. Згинув дня 17 вересня 1944 р. в с. Сайків, Щирецького р-ну, під час наскоку на село.

Сл. п. Серце - Пеленський Ярема, з Комарна, нар. 1905 р. Сповняв функцію Повітового Провідника ОУН. Поклав великі заслуги в організаційній праці, головно на терені Комарнянщини. Визначився як незрівняно ідейний і стійкий революціонер. Згинув в бою в лісі під

час облави, дня 27 січня 1945 р. /ко-
ло села Колодуби/.

ВПЕРЕД! ВПЕРЕД! ВЖЕ ГРАЮТЬ ГАРМАТИ...

/Повстанська пісня/

Досять вже мук, каторги і заслання,
Сурми заграли - час волі настав!
Вся Україна горить вогнем повстання,
Спішить народ весь до повстанських лав.

Вперед всі! Вже грають гармати,
Ідемо в останній вже бій.
Летять за катами гранати,
Стає весь нарід вільний!

Ідуть полки залізні героїв,
Женуть комуну, зайдів поляків.
Сини землі, України вірні вої,
Що за свободу стали всі як стій.

Вперед всі! Вже грають гармати,
Ідемо в останній вже бій.
Летять за катами гранати,
Стає ввесь нарід вільний!

Стає Вільна Соборна Україна -
Чути вже брязкіт спадаючих оков;
Не буде більш кругом пуста руїна,
Нас вже розсудить залізо і кров!

Вперед всі! вже грають гармати,
Ідемо в останній вже бій.
Летять за катами гранати,
Встає ввесь нарід вільний!

ОРЕСТ

ЗДОБУТА ГАРМАТКА

БУЛА ВЕСНА 1946 р. По ціломісячнім рейді на терені повіту Лісько наш командир дістав наказ вертатися в свій терен дій — у повіт Сянік. Ми з місцевим населенням були дуже зжиті і коли відходили, прощання було дуже щире і тепле. Господар, в якого я квартирував, свідомий українець, при відході пригадував нам:

— Хлопці, держіть міцно свою зброю, бо до перемоги шлях через Київ.

За кілька хвилин наш відділ був у збірці.

— Друже командир, відділ готовий до відмаршу! — зголосив службовий. Командир дав наказ і ми рушили забезпеченим маршем.

Почало смеркати, як ми перейшли гостинець, який межував вже з нашим тереном. Дальше відділ посувався вже знаними місцями.

В 2-ій год. ночі ми підійшли під село Гічаиці. Командир вислав розвідку, яка донесла, що наразі спокійно, але є чутки, що на днях мають вивозити. Ми рішилися заквартирувати таки в тому селі. Відділ розмістився досить скупчено. Вислали сильні застави, а решта відпочивала. Та не було довго того спочинку. Якраз почало світати, як зі

сусіднього села бігли перелякані люди і повідомляли, що до їхнього села наїхало дуже багато війська, навіть з тяжкою зброєю /танки, гарматки/.

Командир наказав гостре поготівля. За кілька хвилин прибігає зв'язковий і повідомляє, щоб відступати в напрямі села Бистре, до ліса. Відступати в такому порядку як квартирували. Наперед марширувала третя чота, за нею друга, четверта і чота кіннотчиків, а на самому кінці - перша.

До ліса було около кілометра. Терен гороковатий. Від самого села не було жодних кущів, щойно під лісом починались дрібні вільхові кущі.

За кілька хвилин наш відділ зупинився біля цих кущів. Ми зараз зорієнтувались, що передні розшуки мусіли щось запримітити. Нараз чуємо по зв'язку наказ: "Перша чота до переду!" Ми бігом пустилися вперед. Зупинилися аж коло командира, який обсервував через далековид гору, а опісля спокійно промовив:

- Друзі, на горі ворог! Ми мусимо за всяку ціну прорватися до ліса. Друже Омельку! Ваша чота пробієм піде в наступ, щоб опанувати рубіж ліса.

Гаяти часу не було чого.

- Розстрільна! - скомандував чотовий. - Хлопці, вперед!

Ми почали посуватися ближче ворожих становищ. Коли підійшли близько, впала команда: "Хлопці, вогонь!" З на-

шого боку заграло п'ять ручних кулеметів і вся інша зброя.

- Вперед! Слава! Слава! Вперед! - закричала наша розстрільна і кинулася бігом до наступу. Ні один з нас не залягав, хоч безпереривно клекотіли важкі і легкі ворожі кулемети, які мов би заїдалися тьмяним, придушеним полум'ягасниками вогнем. Безпереривно рвалися гарматні стрільна і ручні гранати.

Нас не зупинило ніщо. Перед нами завдання: найскорше здобути ворожі становища. Ще кілька метрів і ми будемо кидатися в атаку. Наші молоді лемки ще міцніше стиснули свою зброю і далі з окликом "Слава!" рванули вперед, в атаку.

Ворог, побачивши очайдушний наступ, почав панічно відступати. Ми здобули становища ворога. Наша чота не задержувалась. Ми далі пустились в глиб ліса за ворогом і ще якийсь час переслідували його.

Коли друга чота, що посувалася зараз за нами, увійшла на ворожі становища, тоді вже наші, виявилось, що ми здобули гарматку. Чотовий другої чоти - пор. Вітер зараз прийняв за неї і накінець ми почали засилати ворогові "подарунки" аж у сам райцентр Балигород.

Командир - не менше й ми раділи своєю перемогою. Ми здобули: одну сорокп'ятьміліметрову гарматку з кіньми.

один тяжкий і два легких кулемети, два ППШ, один снайпер, один звичайний кріс, два вози амуніції з кіньми. Ворог згратив 10 вбитими і 4 пораненими. В нас було тільки чотирьох поранених від осколків гранат.

Ми скоро впорядкували здобуті речі і відійшли в глибину ліса.

- Друзі вояки! Ми сьогодні були в дуже важкому становищі. Я сам думав, що нам доведеться прийняти кількогадинний бій з ворогом, але завдяки першій, хоті та рішучості її командира, ми доказали польсько-більшевицьким бандитам, що не врятують їх їхні гармати та скоростріли, бо на шляху до волі за свободне, від нікого незалежне життя немає перепон, що їх не можна б поборо- роти. Сьогодні ви ще раз доказали, що ви дійсно улюблені сини своєї Батьківщини, що ви гідно носите повстанський прапор боротьби за визволення українського та інших народів, поневолених російсько-більшевицькими загарбниками, Україна радіє вами!

З М І С Т

	стор.
1. Відзначення.....	3
2. Серце пам'яттю тепле.....	6
3. "Совершенно секретно".....	7
4. Машиністка.....	15
5. Сімнадцять проти триста.....	16
6. Привіт.....	27
7. Скотилася зірка, ще одна і вітер замовк.....	28
8. Наскок на тюрму в Комарні..	33
9. Зперед! Вперед! Вже грають гармати.....	42
10. Здобута гарматка.....	43

